

Regionernes råstofplanlægning på land

Råstofplan 2016

I henhold til råstoflovens § 5 påhviler det regionsrådet at udarbejde en råstofplan, som skal gennemgås ved 4. år jf. råstoflovens § 6 a, stk. 7¹. I 2016 skal den næste råstofplan være udarbejdet af regionsrådet. I den forbindelse har Miljøministeriet udarbejdet nærværende notat, hvori en række forhold af betydning for denne proces beskrives. Notatet beskriver således på et overordnet niveau de forskellige myndigheders kompetencer inden for råstofområdet (afsnit 1), råstoflovens krav til råstofplanen (afsnit 2) samt de statslige mål og interesser i råstofplanlægningen (afsnit 3).

1. Myndighedsfordelingen i forhold til råstofplanerne

Regionerne udfører kortlægning og udarbejder en regional plan for indvinding af og forsyning med råstoffer. Heri fastsættes overordnede retningslinjer for indvindingen, herunder udpegning af indvindingsområder (graveområder) og råstofinteresseområder. Regionerne kan også angive deres forudsætninger for den afvejning, der ligger til grund for udlægning af områderne.

Miljøministeren kan efter råstoflovens § 6 a, stk. 4, gøre indsigelse overfor forslag til råstofplaner, der ikke er i overensstemmelse med statslige interesser. Ved vurdering af indholdet i et forslag til råstofplan vil de statslige myndigheder tage udgangspunkt i, om de beskrevne statslige mål og interesser er tilgodeset – med respekt for de regionale forhold, som udtrykkes i planforslagene.

Det er miljøministeren, som kan gøre indsigelser på hele statens vegne. Kompetencen er delegeret til Naturstyrelsen. Hvis de fornødne hensyn til de statslige mål og interesser ikke er varetaget, jf. afsnit 3 – eller hvis der er uklarhed om, hvorledes det kan ske – kan det udløse en statslig indsigelse mod forslaget til råstofplan. Den pågældende råstofplan vil herefter ikke kunne vedtages endeligt, før miljøministeren ophæver indsigelsen.

Natur- og Miljøklagenævnet er klagemyndighed i forhold til retlige spørgsmål i forbindelse med råstofplanerne samt afgørelser efter råstofloven.

¹ Jf. Bekendtgørelser af lov om råstoffer nr. 657 af 27. maj 2014.

2. Råstoflovens krav til råstofplanen

Tidshorisont

Regionsrådet udarbejder en plan for indvinding af og forsyning med råstoffer. Råstofplanen udarbejdes på grundlag af kortlægningen og skal omfatte en periode på *mindst* 12 år, jf. råstoflovens § 5 a, stk. 1. Såfremt det enkelte regionsråd skønner, at der er behov for en tidshorisont, der rækker udover 12 år, kan råstofplanen tage højde for en længere tidshorisont.

Det forventede behov for råstoffer

Råstofplanen skal indeholde en opgørelse af forventet behov for de væsentligste råstoffer. Behovet for råstoffer skal sættes i forhold til råstofressourcer i eksisterende grave (tilladelser) og udlagte graveområder i råstofplan 2016. Det skal fremgå af råstofplanen, hvordan råstofbehovet for den enkelte region skal dækkes ind, herunder om der indhentes råstoffer fra andre regioner eller fra søterritoriet.

Udlæg af graveområder, interesseområder og retningslinjer

Regionsrådet forestår råstofkortlægningen og råstofplanlægningen med udpegning af indvindingsområder og råstofinteresseområder på land, hvilket skal sikre, at råstofressourcerne så vidt muligt udnyttes, før de reserveres til andre formål. jf. råstoflovens § 5.

Råstofplanlægningen skal udføres på baggrund af råstofkortlægningen. Ved planlægningen skal der på den ene side lægges vægt på råstofressourcernes omfang og kvalitet, en sikring af råstofressourcernes udnyttelse og erhvervsmæssige hensyn. På den anden side skal der lægges vægt på miljøbeskyttelse, vandforsyningsinteresser, naturbeskyttelse, landskabelige værdier, geologiske, videnskabelige samt jord- og skovbrugsmæssige interesser mv. efter den lovens § 3.

Råstofplanen skal på baggrund af en samlet vurdering af udviklingen i regionen indeholde overordnede retningslinjer for råstofindvindingen, herunder udlæg af graveområder og råstofinteresseområder i råstofplanen, jf. råstoflovens § 5 a, stk. 2.

Råstofindvindingsområder (graveområder) er råstofholdige områder, hvor råstofinteresserne på baggrund af en afvejning af de interesser, der er nævnt i råstoflovens § 3, er prioriteret højt i forhold til andre interesser, og hvor indvinding må forventes koncentreret i planperioden.

Inden et område udlægges til graveområde, skal regionen som følge af det ovenstående undersøge de tilstedeværende interesser, som er nævnt i råstoflovens § 3, i en sådan grad, så den afvejning, der skal foretages mellem disse, kan foretages. Regionen skal udlægge råstofgraveområder i et sådan omfang, at råstofefterspørgslen i råstofplanens periode (12 år) kan tilgodeses.

Som altovervejende hovedregel skal råstofindvinding finde sted inden for de i råstofplanen udlagte graveområder.

Råstofinteresseområder er områder, hvori der er en eller anden grad af viden om en tilstedeværelse af råstoffer. Der er ikke krav om afvejning af interesser i forbindelse med denne udlægning af arealer. Råstofinteresseområder påregnes

ikke udnyttet inden for råstofplanens tidshorisont. Udsigten til frigivelse af disse områder til andre formål, der vil kunne forhindre en råstofudnyttelse, kan således være tidsmæssigt uafklaret.

Råstofinteresseområder skal sikre, at der ikke gennem anden planlægning eller ændret anvendelse sker udlæg til formål, der på sigt vil kunne forhindre en råstofudnyttelse. Et interesseområde kan udtages af råstofplanen, hvis der opnås enighed herom mellem regionsrådet og de implicerede parter, efter en afvejning mellem råstofinteressen og den ønskede arealanvendelse. Såfremt der fremsættes et sådant ønske om udlægning til et formål, der vil kunne forhindre en råstofudnyttelse, fx i forbindelse med kommuneplanlægningen i det åbne land, forventes det, at de respektive parter inden for rimelig tid fremskaffer det fornødne grundlag for en afvejning af interesserne, således at en afklaring kan finde sted.

Råstofplanens overordnede retningslinjer for råstofindvinding kan dog give mulighed for indvinding uden for de udlagte graveområder i særlige tilfælde. Der kan f.eks. være tale om rødbrændende ler, som er en begrænset ressource, eller kvartssand, kalk, kridt og sand/grus af særlig høj kvalitet til f.eks. betonproduktion, hvor det pågældende råstof forekommer i så begrænsede mængder, at det ikke kan berettige udlæg af egentlige graveområder og hvor det ikke vil være i afgørende modstrid med de øvrige interesser i det pågældende område.

I medfør af råstoflovens § 6a, stk. 8, kan der inden for en given planperiode arbejdes tillæg til råstofplanen, og dermed kan der udlægges yderligere områder, som kan understøtte offentlige infrastrukturprojekter. Tillæg til råstofplanen følger samme procedure som revision af råstofplanen, jf. råstoflovens § 6a, stk. 8, jf. stk. 1-7.

Forholdet til anden miljølovgivning, tidligere planer og VVM

Råstofplanen må ikke stride mod regler eller beslutninger efter § 3 i lov om planlægning, miljømålsloven og lov om vandplanlægning, dvs. de statslige vandplaner, Natura 2000-planer, Natura 2000-skovplaner og handlingsplaner for realiseringen af disse planer, jf. råstoflovens § 5 a, stk. 3. Det indbefatter også enhver bestemmelse i en kommuneplan, som måtte være indsat på baggrund af et landsplandirektiv, jf. planlovens § 3. Det samme gælder også ældre bestemmelser, som er indsat i regionplaner i medfør af planlovens § 3, og som senere er overført til de nye kommuneplaner. Det samme gælder for kommuneplanretningslinjer, der er udarbejdet for projekter, hvor staten er bygherre med Naturstyrelsen eller Miljøstyrelsen som VVM-myndighed, jf. VVM-bekendtgørelsens § 11² f.eks. naturgenopretningsprojekter, føring af højspændings- eller gasledninger, vej- og jernbaneprojekter.

Råstofplanen i forhold til anden arealreservation

Råstofplanerne skal respektere eksisterende overordnede infrastrukturelle anlæg og som udgangspunkt arealreservations til fremtidige overordnede infrastrukturelle anlæg såsom vindmøller, transmissionsledninger, veje og jernbaner vist i kommuneplanerne i medfør af sektorlove, projekterings- og anlægslove. Fastlagte transportkorridorer i hovedstadsområdet skal administreres

² Bekendtgørelse nr. 1184 af 06/11/2014 om vurdering af visse offentlige og private anlægs virkning på miljøet (VVM) i medfør af lov om planlægning

i overensstemmelse med vejledning om administration af transportkorridorerne i hovedstadsområdet³.

Råstofplanen i forhold til statslige planer for fremtidige anlæg

Råstofplanerne skal gennem dynamisk planlægning understøtte statslige planer for fremtidige infrastrukturanlæg, herunder vejanlæg og baneanlæg, og andre overordnede råstofforbrugende planer efter sektorlovgivningen. Dette indebærer både, at udlæg af graveområder skal tage hensyn til disse planers placering og omfang, og at det forventede råstofforbrug til realiseringen af disse planer skal indgå i behovsanalyserne, der lægges til grund for råstofplanerne.

Råstofplanerne i forhold til kommuneplanen

Det følger af råstoflovens § 5 a, stk. 5, at kommunalbestyrelsen i sin planlægning er bundet af råstofplanen. Dette indebærer, at en kommuneplan ikke må stride mod en råstofplan. Kommunalbestyrelsen kan således ikke planlægge en arealanvendelse, der strider mod råstofplanen. Planhierakiet betyder samtidig, at regionsrådet ikke vil være bundet af en kommuneplan.

3. Statslige interesser i forhold til råstofplanerne

Der skal forud for udpegningen af graveområder ske en afvejning af andre interesser, der følger af råstoflovens § 3. De statslige interesser i forhold til planlægning er i øvrigt beskrevet i Miljøministeriets statslige udmeldinger til kommuneplanlægningen, som udgives hvert 4. år.

Landskab

Bevarelse af værdifulde landskaber, herunder større sammenhængende landskaber.

Geologi

Sikring af nationale geologiske interesseområder og nationale (geologiske) kystlandskaber.

Kulturhistorie

Sikring af de kulturhistoriske enkeltelementer og værdifulde kulturmiljøer – både monumenterne og de mere ydmyge spor.

Naturbeskyttelse

Hensyntagen til særlige naturbeskyttelsesinteresser. Med særlige naturbeskyttelsesinteresser menes Natura2000-områder, generelt beskyttede naturområder efter naturbeskyttelsesloven, klitfredede områder og naturfredede områder, områder med koncentration af disse arealtyper samt områder med forekomst af særligt beskyttede arter, jf. artfredningsbekendtgørelsen og bilag IV-arter. Endvidere skal tages hensyn til økologiske forbindelser mellem naturområder.

Skove og friluftsliv

I forhold til offentligt ejede skove, skal der i råstofplanen tages betydelige hensyn til landskab, natur, kultur og friluftsliv. Der bør som udgangspunkt ikke udlægges råstofgrave i offentligt ejede skove.

Det kan dog komme på tale at udlægge et råstofgraveområde i offentligt ejet skov, hvis der er tale om en særlig og unik forekomst af råstoffer. I disse tilfælde skal der

³ Jf. Vejledning nr. 50 af 24. juni 2011.

foretages en konkret vurdering, hvor potentialet for fremtidige naturgenopretningsprojekter vil indgå. Desuden må forventes et krav om udlægning af erstatningsarealer på 1,5 gang det areal der graves på, jf. skovloven.

Det vil dog som udgangspunkt ikke være muligt at udlægge råstofgraveområder, hvis den offentligt ejede skov er udlagt som Natura 2000, har forekomst af særligt beskyttede arter, har en lang skovkontinuitet, har særlige natur- eller kulturhistoriske interesser eller har stor friluftsmæssig værdi, selvom der er tale om en særlig råstofressource.

Kystnærhedszonen

Bevarelse af de åbne kyster som en væsentlig natur- og landskabsressource.

Grundvandsbeskyttelse

Drikkevands – og grundvandsforekomsterne skal beskyttes således tilstanden ikke forringes.

Indvinding af råstoffer må ikke være til hinder for opfyldelse af vandområdeplanens målsætninger i tilknyttede vandløb, søer, kystvande og terrestriske økosystemer, som er direkte afhængige af grundvandsforekomsten.

Det er væsentligt for den målrettede beskyttelse af grundvandet, at råstofplanlægningen tager højde for udpegningerne af områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD), indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for OSD, nitratfølsomme indvindingsområder (NFI) og indsatsområder (IO). Beskyttelse af drikkevandsinteresser inden for OSD og indvindingsoplande til almene vandforsyninger kan opnås gennem vilkårsstillelse i forbindelse med behandling af de konkrete råstofindvindingstilladelser herunder grave- og efterbehandlingsplanen, jf. råstoflovens § 10, stk. 1, nr. 1 og 3.

Internationale beskyttelsesområder

Der må ikke udlægges nye områder til råstofindvinding på land i internationale beskyttelsesområder. Naturstyrelsen kan i særlige tilfælde og efter ansøgning tillade en fravigelse fra forbuddet. Naturstyrelsens tilladelse er en forudsætning for, at der kan udlægges nye områder. Denne må derfor indhentes forud for offentliggørelse af forslag til råstofplanen.

Udlægning af graveområder i eller i nærheden af et Natura 2000-område forudsætter, at det pågældende Natura 2000-området ikke påvirkes væsentligt. Det skal således forudgående vurderes, at udlægning til råstofgravning ikke vil skade området eller udpegningsgrundlaget, jf. habitatbekendtgørelsens § 9, stk. 7. Denne vurdering skal fremgå af redegørelse til råstofplanen.

Beskyttelse af arter opført på habitatdirektivets bilag IV

Graveområder må ikke berøre arter opført på habitatbekendtgørelsens bilag 11 (de såkaldte "bilag IV-arter"), såfremt det kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra a, eller hvis det kan ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV, litra b, i alle livsstadier. Vurderingen af dette skal fremgå af redegørelsen til råstofplanen.

Regionen kan under særlige omstændigheder og under iagttagelse af habitatbekendtgørelsens § 11, udlægge graveområder, til trods for at det berører de nævnte arter.

Der gælder en yderligere generel beskyttelse af bilag IV-arter. Beskyttelsen er udformet som generelle forbud rettet mod "enhver", det vil fx sige grundejere og lodsejere, og herunder også råstofvindere, hvis aktiviteter kan påvirke bilag IV-arter. Forbuddene gælder:

- Alle former for forsætligt drab (artsfredningsbekendtgørelsens § 10, stk. 1, nr. 1) eller forstyrrelse af bilag IV-arter med skadelig virkning for arten eller bestanden (naturbeskyttelseslovens § 29 a, stk. 1 og jagt- og vildtforvaltningslovens § 7, stk. 1)
- Beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder (naturbeskyttelseslovens § 29 a, stk. 2 og jagt- og vildtforvaltningslovens § 6a, stk. 1)
- Ødelæggelse af bilag IV-listede plantearter i alle livsstadier (artsfredningsbekendtgørelsens § 10, stk. 2).

Disse forbud betyder, at uanset at der i råstofplanen er indgået en vurdering af planens påvirkning på bilag IV-arters yngle- og rasteområder, så vil en råstofvinder også efterfølgende være ansvarlig for at overholde ovennævnte regler.